

2. TÜRKİYE - İRAN FORUMU

“Sektörel ve Finansal Derinleşme için Fırsatlar ”

TAHRAN DEKLARASYONU (TASLAK)

1. İkinci Türkiye - İran Forumu, 26-27 Aralık 2015 tarihinde Tahran’da yapıcı ve samimi bir ortam içinde gerçekleştirilmiştir. Van Valiliği, DAKA (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı) stratejik partnerliği ve T.C. Dışişleri Bakanlığı desteği ile TASAM (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi) ve İPIS (İran Dışişleri Bakanlığı Siyasi ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi) ev sahipliğinde düzenlenen 2. Türkiye - İran Van Forumu’nda “Sektörel ve Finansal Derinleşme için Fırsatlar” ana teması üzerine odaklanılmıştır. Toplantı’ya, Türkiye ve İran’dan sektör temsilcileri, valiler, düşünce ve kanaat önderleri, sivil toplum ve düşünce kuruluşlarının yöneticileri, akademisyenler, parlamento üyeleri, çeşitli seviyelerde protokol temsilcileri, gözlemci diplomatik misyon temsilcileri ve ilgili uzmanlar ile medya temsilcileri katılmışlardır. Bu çerçevede “Uluslararası ve Bölgesel Düzeyde Son Gelişmeler: Genel Bakış”, “İşbirliği Perspektifleri: Petrol, Gaz ve Petrokimya Ürünleri”, “Yaptırımlar Sonrası Dönemde İşbirliği: Finans, Ticaret Bankacılık ve Yatırım”, “Bilim, Teknoloji ve Eğitimde İşbirliği”, “İşbirliği Perspektifleri: Çevre Kültür ve Turizm”, “Terörizm ve Aşırılıkçılık: Mevcut Bölgesel Eğilimler ve Gelecek Beklentileri”, “Valilikler arası İşbirliği Perspektifleri”, “Kamu Diplomasisi”, “Altyapı ve Sanayi”, “Gelecek Perspektifleri” konuları ele alınmıştır.

2. Forum sırasında, Türkiye - İran Van Forumu’nda alınan kararlar teyit edilmiş; ikincisi düzenlenen Forum ile birlikte oluşan kurumsal yapının genişletilerek korunması ve sürdürülmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca, ilgili kamu otoritelerinin ve uluslararası alanda etkin olan STK’ların bu sürece katılımının ve desteğinin önemi ve iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve meselelerin suhuletle halledilebilmesi için resmî ve sivil düzeyde etkileşimin artırılması gereği tekrar vurgulanmıştır.

3. Türkiye ve İran, Bölge’de sömürge geçmişi olmayan ve fırtınalara dayanıklı iki ülkedir. Jeopolitik konumları çok boyutlu olan her iki ülke birbirleri için Asya ve Avrupa’ya açılan vazgeçilmez birer kapı konumundadırlar. Komşuluk münasebeti ile iki ülke arasında doğal olarak ortaya çıkan yüksek rekabet ilişkilerinde uzun vadede yenen veya yenilen bulunmamaktadır, bundan böyle ülkelerimiz arasında var olan mevcut eğilim olan işbirliği ve koordinasyon konularını öne çıkarmak gerekmektedir. Dolayısıyla vazgeçilemez komşuluk ilişkilerine sahip iki ülkenin birbirinden tehdit algılamasına mahal yoktur. Ne var ki, işbirliği ortamının oluşması, karşılıklı adımların atılmasına bağlıdır. Bu noktada siyasi ve stratejik adımlar yanında atılabilecek en önemli adımlar finansal ve sektörel derinleşme ile ilgili olanlardır.

4. Bölge’de yaşanan türbülans temelde Bölge’ye yabancı güçlerin boy ölçüşmesi ile ilgili olmakla birlikte İran ve Türkiye’yi de içine çeken bir girdaba dönüşmüştür. Bu noktada sadece İran ve Türkiye için değil, tüm İslam dünyası için en temel sıkıntı mezhepçi politiklardır. Tüm dünyada yaygınlaşmakta olan mikro-milliyetçilik sadece Türkiye ve İran için değil, başta Orta Doğu, Kuzey Afrika, Rusya ve Güney Asya ülkeleri olmak üzere tüm dünya için ciddi bir tehdit hâline gelmiş bulunmaktadır. Her iki taraf da Suriye gibi bölgesel krizlerin siyasi çözümü konusunda siyasi çözüm üzerinde karşılıklı olarak mutabık kalmıştır. İslam dünyasında belli bir saygınlığa sahip iki ülkenin ortak bir söylem geliştirerek stratejik tehditlerle mücadele etmeleri, İİT, ECO ve D-8 gibi örgütler bünyesinde işbirliği imkanlarını artırmaları gerekmektedir.

5. İki ülke ilişkilerinin seyri büyük ölçüde yetkililerin açıklamalarıyla belirlenmektedir. Bununla birlikte medyaların olumsuz haberleri vurgulayıp olumlu demeçleri ihmal etmeleri halklar ve hükümetler arası ilişkilerin gelişmesine daha büyük darbe vurmaktadır.
6. Türkiye ekonomisinin batısında yoğunlaşmış olması iki ülke arasındaki ulaşım giderlerini artırmaktadır. Bu nedenle başta demiryolları olmak üzere, ulaşım altyapısının geliştirilmesi gerekmektedir.
7. Tüm boyutları ile “Akıllı Marka Şehirler” inşası için yerel yönetimler ve ilgili aktörler arasında karşılıklı işbirliği muaccel hâle gelmiştir.
8. İran ve Türkiye, savunma ve uzay sanayiinin farklı alanlarında gelişme kaydetmiştir. Mevcut teknoloji birikiminin paylaşılması her iki ülkenin de yararınadır. Savunma sanayii ile ilgili işbirliği imkanları araştırılmalı ve geliştirilmelidir.
9. Bire on beş oranında yatırım hedefi olan Avrupa Stratejik Yatırım Fonu’na benzer bir fonun İran ve Türkiye arasında oluşturulması, ekonomik işbirliği ve yatırım adımlarında finans yetersizliği ile ilgili sorunların çözümüne ciddi katkı sağlayacaktır. Ayrıca, iki ülke arasında bankacılık ve sigortacılık alanlarında ortak girişimlerin geliştirilmesi gerekmektedir.
10. İran’a karşı uygulanan yaptırımların ortadan kaldırılması ile birlikte, Türkiye ve İran arasında enerji alanında geniş bir işbirliği imkanı ortaya çıkmıştır. İki ülke; ortak rafineri işletilmesi, Hazar kaynaklarının ortaklaşa geliştirilmesi ve teknoloji paylaşımı gibi alanlarda işbirliğine gidebilirler.
11. İki ülke arasında; sağlık, sağlık turizmi, turizm ve çevre alanlarında işbirliği gittikçe daha güçlü bir zaruret hâline gelmektedir. Turizm alanındaki engeller ve dengesizlikler karşılıklı çıkarlar çerçevesinde yeniden düzenlenmelidir. Turizmin gelişmesi için sınır ticaret merkezlerinin tekrar açılması önerilmiştir. Üçüncü ülkelerden gelenlerin sayısını artırmak için ortak turlar geliştirilmelidir. Sağlık alanında her iki ülkenin bilgi ve teknoloji paylaşımında bulunmaları iki ülkenin de yararına olacaktır. Çevre sorunları ise tek bir ülke ile sınırlandırılabilir olmaktan çıkmıştır. Örneğin Van Gölü ve Urumiye Tuz Gölü arasında su transferini sağlayacak projelerin olabilirliği araştırılmalıdır.
12. İki ülke arasında ve bölgesel düzeydeki sorunların çözümünde kullanılacak en önemli araçlardan biri de bilim, teknoloji ve eğitim alanlarında işbirliğine gidilmesidir. Bu nedenle, üniversiteler arası işbirliği imkânlarının geliştirilmesi, denklik problemlerinin çözülmesi ve ortak etkinlik sayısının artırılması gerekmektedir.
13. Yumuşak güç unsurlarının ilişkiler üzerindeki etkisi küçümsenmemelidir. Bu noktada, kültürel ilişkilerin geliştirilmesi, halklar arasındaki benzerliklerin ön plana çıkarılması, bölgesel düzeyde ve İslam dünyasında ortak etkinlik araçlarının canlandırılması büyük önem taşımaktadır.
14. 2014 Van Deklarasyonu’nda yer alan serbest ticaret anlaşması görüşmelerine başlanması çağrısı ısrarla yeniden vurgulanmıştır.
15. Sonuç olarak, yararlı, verimli ve karşılıklı görüş ve beklentilerin açıklıkla belirtilmesini sağlayan önemli bir etkinlik gerçekleştirilmiş ve Tahran Deklarasyonu’nun iki ülke resmi ve sivil otoritelerinin bilgilerine sunulması kararlaştırılmıştır.